Nghiên cứu phát triển du lịch Làng Gốm Phù Lãng ở Bắc Ninh

Luận văn ThS. ngành: Du lịch
Người hướng dẫn:
Năm bảo vệ

Abstract. Tổng quan về làng Gốm Phù Lãng. Nghiên cứu đánh giá thực trạng xã Phù Lãng nói riêng và tình hình phát triển du lịch Bắc Ninh nói chung. Từ đó xây dựng chương trình du lịch chuyên đề và đưa ra những định hướng, giải pháp phát triển du lịch làng gốm Phù Lãng một cách thiết thực, toàn diện và bền vững.

Keywords. Gốm; Du lịch; Làng nghề truyền thống; Bắc Ninh

Content

1. Lý do chọn đề tài

Trong suốt hàng trăm năm nay, ngành du lịch đã mang lại những lợi ích về kinh tế, văn hóa và xã hội cho các cộng đồng và quốc gia trên khắp địa cầu. Từ xa xưa, khi con người còn đi trên những con thuyền được đẽo bằng tay từ những thân cây lớn vượt qua hết thảy những ghềnh thác dữ dội nhất cho tới ngày nay, khi mà người ta chế tạo những chiếc phi cơ khổng lồ để di chuyển trên những quãng đường xa nhất có thể, lợi nhuận và tri thức luôn là chất xúc tác mạnh mẽ nhất, thúc đẩy loài người đi tới tiến bộ và một cuộc sống tốt đẹp hơn. Hiện nay, thật dễ dàng để con người có thể đi dọc ngang địa cầu tìm kiếm một thiên đường kì thú, thỏa mãn mọi nhu cầu từ mua sắm, du lịch, giải trí đến nghỉ dưỡng, chữa bệnh…

Du lịch Việt Nam ngày càng phát triển mạnh với nhiều ngành dịch vụ phong phú, trong đó du lịch làng nghề đang trở thành hướng đi mới đầy triển vọng. Là một nước có nền văn hóa nông nghiệp gắn liền với các làng nghề truyền thống với những hình ảnh mang đầy bản sắc về đất nước và con người Việt Nam, du lịch làng nghề là một phương hướng hoạt động hợp lý với tiềm năng sẵn có của dân tộc. Phát triển du lịch làng nghề không những góp phần vào công cuộc xây dựng và phát triển đất nước, quảng bá và giới thiệu hình ảnh cuộc sống và con người Việt Nam với các nước trên thế giới mà nó chính là cách để mỗi làng nghề trên mọi miền đất nước giữ gìn được bản sắc truyền thống mà cha ông truyền lại.

Kinh Bắc xưa, Bắc Ninh ngày nay từng là cái nôi của nền văn hoá văn minh đất Việt. Nó tích tụ đậm đặc trong mình cả bề rộng lẫn chiều sâu của mấy ngàn năm lịch sử với những giá trị văn hoá vô cùng độc đáo và hấp dẫn như những đình chùa đền miếu cổ kính uy nghi, những hội hè đình đám rộn rã tưng bừng, những làn điệu quan họ đắm say mượt mà, những tên đất, tên người nhuộm màu cổ tích và huyền thoại. Đặc biệt, Bắc Ninh còn nổi tiếng với những làng nghề thủ công truyền thống cùng những sản phẩm thủ công đặc sắc. Có thể nói hiếm có vùng quê nào trên đất nước này mà cả đất và người lại thấm đẫm truyền thống văn hóa và hồn dân tộc như miền đất này.

Với lịch sử lâu đời, với di sản làng nghề phong phú, Bắc Ninh hàm chứa trong mình những tiềm năng quý giá để thúc đẩy sự phát triển ngành du lịch của tỉnh. Đặc biệt là phát triển loại hình du lịch văn hoá làng nghề - một loại hình có sức hấp dẫn, bởi phát triển loại hình du lịch làng nghề là hướng phát triển du lịch bền vững - bảo tồn các giá trị tài nguyên nhân văn.

Làng Phù Lãng (thuộc xã Phù Lãng, huyện Quế Võ, tỉnh Bắc Ninh) từ xa xưa đã nổi tiếng với nghề làm gốm. Sản phẩm gốm của làng mang một sắc thái riêng độc đáo, được đánh giá là đậm chất dân gian và mang tâm hồn người Việt. Nằm bên bờ sông Cầu thơ mộng, lại gần với quốc lộ 18, mang trong mình những giá trị được coi là những tài nguyên du lịch hấp dẫn, làng gốm Phù Lãng có nhiều điều kiện, tiềm năng để trở thành điểm du lịch nổi tiếng.

Tuy nhiên do nhiều nguyên nhân cho đến nay Bắc Ninh nói chung, Phù Lãng nói riêng vẫn chưa khai thác được triệt để và hiệu quả những tiềm năng và lợi thế của mình để đưa ngành du lịch khởi sắc và cất cánh. Trong đời sống văn hoá của các thế hệ trước để lại, làng nghề truyền thống có tác dụng hữu hiệu với ngành du lịch không chỉ hôm nay mà cả ngày mai ở cả hai mặt: giới thiệu vùng đất con người và khai thác kinh doanh, giới thiệu những làng nghề truyền thống, biến nó thành bạn đồng hành trong cuộc sống hôm nay. Đó là công việc không riêng của làng nghề mà còn là của ngành du lịch tỉnh Bắc Ninh. Về cả phương diện giới thiệu bản sắc văn hoá lẫn phương diện kinh doanh, ngành rất cần một thái độ khoa học đúng hướng, cần cả sự hỗ trợ của các nhà khoa học, cùng sự gắng sức, sự đóng góp, sự chỉ đạo của các cấp lãnh đạo, các nhà quản lý, của mỗi người dân ở làng nghề nói riêng và người dân Bắc Ninh nói chung.

Xuất phát từ thực tế trên, với niềm tự hào, ý thức trách nhiệm và tình cảm sâu nặng với truyền thống Bắc Ninh, cùng những trăn trở muốn đóng góp một phần sức lực nhỏ bé của một người con sinh ra trên mảnh đất này vào công cuộc xây dựng và phát triển quê hương, tôi đã quyết định chọn đề tài: "Nghiên cứu phát triển du lịch làng gốm Phù Lãng ở Bắc Ninh" làm nội dung nghiên cứu cho luận văn tốt nghiệp của mình.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Gốm Phù Lãng đã được nhiều tác giả quan tâm nghiên cứu. Có thể kể ra một số bài viết, công trình nghiên cứu liên quan đến vấn đề này như: "Làng gốm Phù Lãng", "Làng gốm Phù Lãng Quế Võ (Hà Bắc) qua tư liệu mới", "Lò gốm thời Lê ở Phả Lại, Quế Võ (Hà Bắc)" của hai tác giả Trần Anh Dũng và Trần Đình Luyện. Gần đây có "Nghề gốm Phù Lãng - truyền thuyết về tổ nghề và lịch trình phát triển", "Gốm sành nâu ở Phù Lãng" của TS.Trương Thị Minh Hằng. v.v… Nhưng những bài viết và công trình nghiên cứu đó chỉ tập trung nghiên cứu về lĩnh vực khảo cổ và văn hóa. Riêng lĩnh vực phát triển du lịch làng gốm Phù Lãng gần đây mới được các tác giả là cá nhân, cơ quan quan tâm nghiên cứu như Đề án "Phát triển du lịch làng nghề trên địa bàn tỉnh Bắc Ninh" do Sở Du Lịch Bắc Ninh thực hiện năm 2004. Hội thảo "Phát triển du lịch làng nghề tỉnh Bắc Ninh" do Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch tổ chức tháng 2/2007 có bài viết "Phù Lãng với phát triển du lịch làng nghề" của công ty Hanoitourist. Tiếp đó là khoá luận "Bước đầu nghiên cứu tổ chức hoạt động du lịch sinh thái tại một số làng nghề tiêu biểu tỉnh Bắc Ninh" của sinh viên Cao Thị Hà (khoa Du lịch, trường ĐHKHXH&NV).v.v… Những công trình này mới chỉ khái quát được tiềm năng, thực trạng và đưa ra một vài giải pháp phát triển du lịch của Phù Lãng nói riêng và tỉnh Bắc Ninh nói chung. Luận văn này được thực hiện sẽ đưa ra những định hướng giải pháp phát triển du lịch làng Phù Lãng một cách thiết thực và hiệu quả, đồng thời xây dựng những tour du lịch chuyên đề có mặt ở làng Phù Lãng. Đó chính là nội dung mà những công trình khoa học đi trước chưa đi sâu nghiên cứu.

3. Mục đích nghiên cứu.

Tiếp cận, khảo sát, điều tra tại làng gốm Phù Lãng trên cơ sở kết hợp với tri thức khoa học sẵn có của tác giả. Nghiên cứu đánh giá thực trạng xã Phù Lãng nói riêng và tình hình phát triển du lịch Bắc Ninh nói chung. Từ đó xây dựng chương trình du lịch chuyên đề và

đưa ra những định hướng, giải pháp phát triển du lịch làng gốm Phù Lãng một cách thiết thực, toàn diện và bền vững.

4. Đối tượng, phạm vi, phương pháp nghiên cứu.

Đối tượng: Hệ thống làng nghề truyền thống là thành phần chủ yếu của hệ thống di sản văn hoá, là những gì của thế hệ trước còn lại với thời gian. Trong khuôn khổ luận văn này, tác giả đi sâu nghiên cứu làng gốm Phù Lãng - Bắc Ninh.

Phạm vi nghiên cứu: Về không gian, tác giả khảo sát làng gốm Phù Lãng trong bối cảnh của Bắc Ninh như là một cách đặt "điểm" trong "diện". Sự chú ý của tác giả tập trung vào xưởng gốm trong các làng thuộc xã Phù Lãng. Về thời gian, tài liệu và số liệu nghiên cứu chủ yếu được sử dụng từ năm 2004 đến năm 2010.

Phương pháp nghiên cứu: Luận văn đã sử dụng một số phương pháp nghiên cứu cơ bản sau:

- Phương pháp phân tích tổng hợp, thống kê, so sánh trên cơ sở những tư liệu, số liệu được cập nhật qua các tài liệu nghiên cứu khoa học và các phương tiện thông tin đại chúng.
- Phương pháp khảo sát điều tra thực địa tại làng gốm Phù Lãng.

5. Đóng góp của luận văn.

Qua việc nghiên cứu xu hướng phát triển du lịch làng nghề tỉnh Bắc Ninh và khái quát thực trạng làng Phù Lãng, luận văn xây dựng tour du lịch có điểm đến là làng gốm Phù Lãng mà hiện nay trên thị trường du lịch chưa có. Bên cạnh đó, luận văn đưa ra những định hướng, giải pháp nhằm phát triển du lịch làng gốm này với mong muốn thu hút khách du lịch đến với Phù Lãng, góp phần gìn giữ và phát triển nghề, tạo việc làm và tăng thu nhập cho người dân nơi đây.

6. Bố cục của luận văn.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo, mục lục, danh mục các chữ viết tắt, danh mục các phụ lục, luận văn gồm 3 chương như sau:

- Chương 1: Tổng quan về làng gốm Phù Lãng.
- Chương 2: Hoạt động du lịch ở làng gốm Phù Lãng - Bắc Ninh.
- Chương 3: Đề xuất một số giải pháp nhằm phát triển du lịch làng gốm Phù Lãng.

References

1. TS.Trần Thuý Anh (2004) *Thế ứng xử xã hội cổ truyền của người Việt châu thổ Bắc Bộ qua một số ca dao tục ngữ*. NXB ĐHQG HN.
2. Thế Anh - Ngọc Mai, *Sự phát triển của làng nghề ở đồng bằng sông Hồng.* Tạp chí Xưa Nay, số 293 X – 2007 (tr 32).
3. Việt Anh (2008) *Cơ sở hạ tầng du lịch chưa theo kịp đà phát triển*. Du lịch Việt Nam, số 5/2008 (tr 15).
4. Báo cáo chính trị của ban chấp hành Đảng bộ xã Phù Lãng khoá XIX trình tại Đại Hội Đảng Bộ xã khoá XX. Nhiệm kì 2010 – 2015, tháng 5/2010.
5. Nguyễn Đình Chiến (1999) *Cẩm nang đồ gốm Việt Nam có văn minh TKXV-XIX.* Viện bảo tàng Lịch sử Việt Nam.
6. Nguyễn Đình Chiến (2001) *Gốm Việt Nam một truyền thống riêng biệt.* Tạp chí Văn hoá nghệ thuật, số 210.
7. Nguyễn Đình Chiến & Phạm Quốc Quân (2005) *2000 năm gốm Việt Nam.* Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.
8. Nguyễn Khánh Chương (2004) *Gốm Việt Nam từ đất nung đến sứ.* NXB Mỹ Thuật.
9. Trịnh Xuân Dũng(1990) *Kinh tế và quản lý du lịch*, NXB Thuận Hóa.
10. Bùi Xuân Đính (1985) *Lệ làng phép nước*. NXB Pháp Lý, Hà Nội.
11. Nguyễn Đình, *Phù Lãng có gốm Nhung*, tạp chí Thế Giới Ảnh, số 61 tháng 4/2007, (tr24- 25).

12. Nguyễn Trần Đức (2007*) Xây dựng sản phẩm du lịch làng nghề ở vùng du lịch Bắc Bộ.* Luận văn thạc sĩ du lịch.
13. Lê Hải (2006) *Môi trường làng nghề với việc phát triển du lịch bền vững*. Du lịch Việt Nam, số 3 (tr 51).
14. Bùi Thuý Hạnh (2004) *Làng nghề Bát Tràng*. Du lịch Việt Nam, số 2/2004 (tr 64).
15. Trương Minh Hằng (2006) *Gốm sành nâu ở Phù Lãng.* NXB KHXH, Hà Nội.
16.Trương Thị Hòa (1997), *Pháp luật Du lịch*, NXB Trẻ, TP Hồ Chí Minh.
17. Chu Huy (2009) *Chuyện kể về làng quê người Việt*. NXB Giáo Dục.
18. Tạ Long, Ngô Thị Chính (1993) *Đời sống làng quê một vùng Kinh Bắc: những số liệu và ý niệm*. Tạp chí Dân tộc học, số 4 (tr 29).
19. Phạm Trung Lương (2006) *Hỗ trợ các doanh nghiệp vừa và nhỏ APEC phát triển nghề thủ công địa phương*.
20. Đảng Uỷ - Hội Đồng Nhân Dân – UBND xã Phù Lãng (2005) *Lịch sử xã Phù Lãng,* 2005.
21. An Mỹ (2006) *Làng gốm.* Du lịch Việt Nam, số 10/2006 (tr 32).
22. Quốc Hội nước CHXHCNVN (1999), *Pháp lệnh du lịch số 11/1999/PL - UBTVQH X,* Hà Nội.
23. Quốc Hội nước CHXHCNVN (2005) *Luật Du lịch số 44/2005/QH11 - UBTVQH XI*, Hà Nội.
24. Tô Nguyễn, Trịnh Nguyễn (1981) *Kinh Bắc – Hà Bắc*. NXB Văn Hoá, Hà Nội.
25. Hà Nhi. *Còn đó, văn hoá làng Việt*. Tạp chí Văn hoá nghệ thuật, số 284 tháng 2/2008 (tr 4).
26. Sở Du lịch Bắc Ninh (2004), Báo cáo tổng *hợp: Đề án phát triển du lịch làng nghề trên địa bàn tỉnh Bắc Ninh.*
27. Sở Du lịch Bắc Ninh (2007) Hội thảo: *Phát triển du lịch làng nghề tỉnh Bắc Ninh.*
28. Sở Du lịch Bắc Ninh. *Quy hoạch phát triển du lịch Bắc Ninh đến năm 2010.*
29. Sở Du lịch Bắc Ninh. *Báo cáo công tác quản lý Du lịch* năm 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009.
30. Sở VHTT tỉnh Bắc Ninh, *Văn hiến Kinh Bắc, tập 1*.
31. Liên Minh (2007) *Bảo tồn và phát triển làng nghề.* Tạp chí Xưa Nay, số 293 (tr 23).
32. Phạm Thị Hồng Phương (2008) *Xây dựng mô hình liên kết giữa công ty lữ hành và điểm du lịch làng nghề truyền thống Hà Tây*. Luận văn thạc sĩ du lịch.
33. Phạm Cao Quý, Cát Tường (2007) *Miên man dòng gốm*. Heritage, July/August2007 (tr 18).
34.Phạm Côn Sơn (2004) *Làng nghề truyền thống Việt Nam*. NXB Văn hóa Dân tộc.
35. Nguyễn Quốc Thành (2008) *Bảo tồn và phát huy giá trị tài nguyên du lịch*. Du lịch Việt Nam, số5/2008 (tr 23).
36. Hoàng Văn Thức (2002) *Thực trạng và giải pháp phát triển nghề, làng nghề truyền thống của Thủ đô giai đoạn 2001 – 2010*. Cục Thống kê Việt Nam xuất bản.
37. Đào Duy Tuấn, *Khai thác các làng nghề vùng Kinh Bắc cho phát triển du lịch*. Du lịch Việt Nam, số 3 – 2007 (tr 42).
38. Bính Trọng (2006) *Lời chào quan họ,* Du lịch Việt Nam, số 8/2006, tr 52
39. Đỗ Trọng Vĩ. *Bắc Ninh dư địa chí*. NXB Văn hóa thông tin.
40. Trần Quốc Vượng, Nguyễn Từ Chi, Nguyễn Cao Lũng (1974) *Nghìn xưa Văn Hiến, tập 1.* NXB Kim Đồng, Hà Nội.
41. Trần Quốc Vượng, Đỗ Thị Hảo (2009) *Làng nghề, phố nghề Thăng Long – Hà Nội.* NXB Khoa Học Xã Hội, Hà Nội.
42. Trần Quốc Vượng, Đỗ Thị Hảo (1996) *Nghề thủ công truyền thống Việt Nam và các vị tổ nghề.* NXB Văn Hóa Dân Tộc, Hà Nội.

43. Trần Quốc Vượng (11/2001) *Làng nghề và đặc trưng văn hoá nông thôn Việt Nam.* Tạp chí Nguồn sáng dân gian, số 1 (tr 4).
44. Trần Quốc Vượng (1996) *Xứ Bắc ngày xưa*. NXB Văn Hóa.
45. Bùi Văn Vượng (2002) *Làng nghề thủ công truyền thống Việt Nam.* NXB Văn Hoá – Thông Tin.
46. http://www.bacninh.gov.vn
47. http://www.vietnamtourism.com.vn
48. UNWTO (1998), Developing sustainable tourism, pg.17, world-tourism.org,https://pub.worldtourism.org/WebRoot/Store/Shops/Infoshop/Products/1016/9284402808.pdf,tr.17.